

TURKU, KAKSKERTA, BRINKHALL

Kavaljeerisiiven länsipuolen vesijohtoputken kaivanto

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Kenttätyöt ja raportointi Antti Suna
13.12.2006

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Brinkhallin kartano, Brinkhallintie 414.

Turku 853, Kakskerta.

Vesijohtokaivannon valvominen.

Brinkhall tunnetaan maakirjoissa 1500-luvulta lähtien.

Peruskarttalehti 104308

Koordinaatit x=6704856 y=3237680 (KKJ: x6696030 y1568600) z kaivannon pohjoispäässä + 24

Omistaja Suomen Kulttuuriperinnön Säätiö

Valvonta: Museovirasto, rakennushistorian osasto

Valvoja: Antti Suna

Kenttäyöaika 16.10.2006

Alueen pinta-ala noin 40 m²

Ei löytöjä

Digitaalikuvat: 134_3470, 134_3471, 134_3473, 134_3474, 134_3476 - 34_3491, 134_3493 - 34_3497, 134_3499, 134_3502

Liitteet: valokuvaluettelo, karttaluettelo, kopio kartasta.

TARKOITUS

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää maakerrosten laatu ja mahdolliset rakenteet, jotka tulisivat esiin kaivettaessa vesijohtoputkelle tarvittavaa ojaa etelästä Viljavaraston eteläpuolelta Kavaljeerisiiven kellariin. Lähialueella on sijainnut rakennus, jonka perustuksia oli näkyvissä Viljavaraston läntisessä huonetilassa vuoden 2005 arkeologisten kaivausten (Kari Uotila) jäljiltä. Lisäksi pihan kiveystä oli näkyvissä aivan kaivausojan itäpuolella.

TUTKIMUSALUE

Tutkimusalue oli yhtä kuin vesijohtoputken asennukseen tarvittava 1 metrin levyinen ja 1 – 1,5 metrin syvyinen kaivanto, joka alkoi Viljavaraston eteläpuolelta kaivosta, johon vesijohto oli vedetty aikaisemmin. Kaivanto jatkui Viljavaraston länsipuolitse Kavaljeerisiiven länsipuolelle päätyen kellarin oviaukon kohdalta vanhasta aukosta kellarin puolelle. Kaivannon pituus oli noin 40 m ja leveys keskimäärin 1 m.

LÄHTÖTILANNE

Vesijohtokaivannossa Viljavaraston eteläpuolella ei oltu Hannele Lehtosen mukaan havaittu antikvaarisesti mielenkiintoisia ilmiöitä, mutta nyt kaivanto sijaitsi aivan Kavaljeerisiiven välittömässä läheisyydessä ja lisäksi oli tiedossa Viljavaraston länsipään vanhat perustukset. Oli siis mahdollista, että aina 1500-luvulle asti ajoittuvia ilmiöitä olisi tulossa näkyviin. Myöhemmän pihakiveyksen länsiraja oli myös epäselvä. Nyt tehtävä kaivanto ulottui pääosin saveen, jonka voi katsoa liikuttelemattomaksi, joten kaivausojan kohdalla kaikki kulttuurikerrokset tulivat näkyviin.

Kaivannon eteläosan pohjoisseinän profiili pisteessä B

TYÖN SUORITUS JA HAVAINNOT SEN AIKANA

Kaivaminen aloitettiin Viljavaraston eteläpuolella sijaitsevasta sementtirenkailla varustetusta kaivosta, johon vesijohto tätä työtä aloitettaessa päättyi. Syvyydeksi tavoiteltiin noin 1,5 metrin tasoa tämänhetkisestä maan pinnasta alaspäin. Maan pinta oli kartan korkeuskäyrien mukaan kaivannon eteläosessa lähtöpisteessä noin + 22.5 ja pohjoispään leikkaa + 24:n käyrä.

Kaivannon pohjan taso saatiin eteläosassa lähes tavoitetasoon. Pohjoisessa Kavaljeerisiiven lähistöllä kaivantoa madallettiin siellä sijaitsevien viemäriputkien takia.

Massa oli pääosin sekoittunutta savea, jonka päällä oli humusta. Joissakin kohdissa oli humuksen ja saven välissä hiekkaa tai soraa.

Viljavaraston päädyn kohdalta tavoitettiin kaivannon pohjan korkeudella länsiseinämässä styroksitaso, joka rakennusmestari Timo Kairan mukaan oli kavaljeerisiiven harmaavesien imeytyskentän reunaosaa.

Viljavaraston ja Kavaljeerisiiven välissä noin 2,5 m:n päässä Viljavarastosta todettiin kaivannon poikki sijaitseva suodatinkankaasta ja sepelistä tehty salaoja. Se oli n. 50 cm:n syvyydellä maan pinnasta lukien.

Ainoa paikka, missä profiilissa näkyi tiilenmuruja, laastia ja tummaa maata oli kaivannon länsireunassa n. 3 m:n päässä kavaljeerisiiven nurkasta. Alue oli vain noin 90 cm:n levyinen ja

tumman laastia sisältävän massan yläpinta oli maan pinnasta 10 cm alaspäin. Laastia sisältävän tumman maan paksuus oli 5 cm ja sen alapuolella oli 10 cm:n vahvuinen tiilikerros, joka sijoittui puhtaan saven päälle.

Kaivannon pohjoisosassa Kavaljeerisiiven kohdalla kaivaminen jätettiin esiin tulleiden putkien tasoon. Näistä putkista toinen oli umpitankkiin johtava viemäriputki ja toinen imeytyskenttään johtava harmaavesiputki. Putkista johtuen kaivanto ei jatkunut koskemattomaan maahan asti. Massa oli putkien kohdalla luonnollisesti liikuteltua ja kaivaminen lopetettiin putkiin, jotka olivat maan pinnan alapuolella n. 80-90 cm. Aivan kaivannon putkettomassa pohjoispäässä massa oli hiekkaa ja sekoittunutta savea.

Kaikkialla kaivannon massassa oli siellä täällä luonnonkiviä, joiden pinnasta puuttui laasti, eikä niissä ollut muitakaan merkkejä kivien kuulumisesta johonkin rakenteeseen. Rakennusten välin pintamaassa oli joitakin kiviä, jotka kooltaan olivat sopivia pihakiveykseen. Niiden ei kuitenkaan havaittu muodostavan tasoa eikä profiilissa ollut tasosta havaintoa. Kokonaan kiveyksen olemassaoloa tällä kohdalla ei kuitenkaan voi sulkea pois. Kaivannon itäreunassa on sähkökaapeli, joka johtaa Viljavaraston nurkassa olevan ryhmäkeskukseen. Se oli n. 30 cm:n syvyydellä ja sitä sijoitettaessa kiveys on saattanut vaurioitua.

Kaivuutyön aikana seurattiin massoja ja kaivamisen jälkeen tutkittiin kaivuumassakasat. Massojen tarkastelussa ei havaittu esineitä eikä niiden katkelmia. Tarkastelu oli varsin pintapuolinen, mutta jo senkin perusteella voidaan todeta massojen löydöttömyys.

KARTTAAN MERKITYJEN PROFIILIEN MASSAT

Lukemat tarkoittavat maakerroksen pinnan etäisyyttä kaivannon pohjasta

A

- savi, joka tummenee ylöspäin 127
- humus 130

B

- suht puhdas savi 80
- savi ja kiviä 136
- hiekka 140
- humus 145

C

- kivi 45
- sekasavi 95
- harmaampi sekasavi 128
- humus 132

D

- sekoittunut savi 128
- humus 132

E

- alinna savea 80 cm
- sekasavea 125 cm
- hiekkaa 130
- humus 137

F

- moreeni 15
- sekoittunutta savea ja kiviä 120
- hiekka 130
- humus 140

G

- sekasavi 105
- sora 120
- humus 125

H

- savi
- tiilenmuruja
- tummaa maata ja laastivana n. 10 cm pinnasta alaspäin
- hiekkaa
- humusta

Maakerroksia kaivannon pohjoisosan länsiseinässä pisteessä H

YHTEENVETO

Vesijohtoputken asennustöitä varten kaivettu oja oli leveydeltään noin 1 metriä ja syvimmillään n. 150 cm. Tämän ojan massat ovat pääosin tasaus- ja täytemassoja, joista ei varsinaisia käyttökerroksia ole havaittavissa huolimatta siitä, että välittömässä läheisyydessä on sijainnut Kavaljeerisiipeä edeltänyt päärakennus ja ilmeisesti jokin talousrakennus Viljavaraston paikalla. Löydöttömyys kuitenkin osoittaa, että rakennusten ympäristö on ollut hyvin hoidettu tai massoja on vaihdettu mahdollisesti 1700-luvun lopun rakennustöiden aikana.

Lähihistorian aikana on myös tapahtunut paljon. Ongelmalliseen painanteeseen Viljavaraston pohjoispuolelle on rakennettu salaoja, Viljavarastoon on vedetty sähköt ja Kavaljeerisiiven

varustetasoa on parannettu viemärimällä ja imeytyskenttä rakentamalla. Näistä toimista seuraa automaattisesti, että massat ovat paikoin tehokkaasti sekoittuneet.

Ainoa mahdollisesti rakenteeseen viittaava ilmiö oli lähellä kavaljeerisiipeä oleva tiilien ja laastin jäännökset. Havainnot niistä jäivät profiilin tarkasteluksi uusien putkien takia. Tiilikerros on sen paksuinen, että se voi muodostua yhdestä lappeelleen sijoitetusta tiilitasosta.

Kavaljeerisiiven länsipuolen alue oli jo ennestään täysin sekoitettu viemäritöissä, mutta todennäköistä on, että putkien alla on jonkin verran kavamatonta kulttuurimaata. Paikan tekee mielenkiintoiseksi entisen päärakennuksen välitön läheisyys. Näyttää siltä, että maat Kavaljeerisiiven kellarin ovesta pohjoiseen ovat suhteellisen koskemattomia. Tällä vanhalla puutarha-alueella mahdollisesti tehtävien töiden yhteydessä suoritettavat tutkimukset saattavat olla antoisampia kuin nyt kaivetun vesijohtokaivannon seurantatutkimukset.

Kaivannon pohjoisosaa
Kavaljeerisiiven kellarin
oven edustalla